

Ekspertutvalget om klimatilpasning

Saksbehandler, innvalgstelefon

Stina Marie Hov Andreassen, +4775531531

Skriftlig innspill til ekspertutvalget om klimatilpasning

Regjeringen har satt ned et ekspertutvalg som skal se på de samfunnsøkonomiske konsekvensene klimaendringene har for Norge, og gi anbefalinger om aktuelle tiltak for å tilpasse samfunnet et klima i endring. Ekspertutvalget om klimatilpasning inviterer aktører som ekspertutvalget har vært i kontakt med, og aktører som ga innspill til Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* til å gi skriftlige innspill, samt at det åpnet for innspill på regjeringen.no.

Ekspertutvalget om klimatilpasning har skissert fem spørsmål de ønsker svar på. Statsforvalteren i Nordland takker for invitasjonen til å gi innspill, og håper det kan bidra til innsikt i utvalgets videre arbeid.

Hvordan vil framtidige klimaendringer påvirke ditt ansvars- eller interesseområde?

Framtidige klimaendringer vil føre til hyppigere og mer alvorlige naturfarehendelser som flom, skred, overvann og ekstremvær. For beredskapsarbeidet innebærer dette økt belastning på kommunal, regional og statlig beredskap, både gjennom flere hendelser og gjennom mer komplekse situasjoner der flere samfunnskritiske funksjoner rammes samtidig. Hendelser vil i større grad få regional utbredelse og lengre varighet, noe som utfordrer tilgjengelig beredskapskapasitet, samordning mellom aktører og evnen til å opprettholde kritiske tjenester over tid. Hvordan kommunene planlegger og utvikler sine lokalsamfunn i dag vil i stor grad avgjøre om framtidig klimarisiko håndteres gjennom forebygging, eller om den i stedet overføres til beredskaps- og krisehåndteringsleddet.

Hvorfor oppstår disse konsekvensene? Finnes det hindringer for klimatilpasning på ditt område? Hvis ja, hvilke?

Konsekvensene oppstår blant annet fordi deler av eksisterende bebyggelse og infrastruktur er lokalisert og dimensjonert for historiske klimaforhold, eller befinner seg i områder utsatt for naturfare. Samtidig blir kunnskapsgrunnlaget for klimarisiko, naturfare og samfunnssikkerhet stadig mer spesialisert og sektorisert, noe som gjør helhetlige vurderinger krevende i kommunale planprosesser. Disse utfordringene forsterkes av store forskjeller i kommunenes størrelse, økonomi og administrativ kapasitet.

En viktig hindring for klimatilpasning er videre at gevinsten av forebygging i planfasen ofte er langsiktig og indirekte, mens kostnadene er umiddelbare og synlige i kommunale budsjetter. Manglende metoder for å synliggjøre hvordan arealbeslutninger påvirker framtidig beredskapsbehov, ressursbruk og håndteringsevne bidrar til at samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltak ikke alltid prioriteres. Dette rammer særlig i kommuner med begrenset økonomisk handlingsrom, der kortsiktige hensyn ofte må veie tyngre enn langsiktig risikoreduksjon. Dette bidrar til at klimatilpasning i praksis blir ujevnt ivaretatt, og at det i noen grad blir tilfeldig hvilke kommuner som har kapasitet og økonomisk handlingsrom til å gjennomføre kunnskapsbaserte planprosesser og forebyggende tiltak.

Hvilke tiltak og endringer er viktigst for å tilpasse ditt område til framtidige klimaendringer?

For å redusere klimarisiko og sikre et bærekraftig beredskapsarbeid er det avgjørende å styrke forebygging gjennom klima- og risikobasert arealplanlegging. Tidlig og helhetlig håndtering av klimarisiko i planprosessene er det mest kostnadseffektive virkemiddelet for å redusere framtidig belastning på beredskapsapparatet. Dette innebærer blant annet tydeligere bruk av klimaframskrivninger, vurdering av samlede konsekvenser for samfunnskritiske funksjoner og bedre samordning mellom sektorer og forvaltningsnivåer.

Videre er det behov for bedre veiledning, metoder og indikatorer som synliggjør sammenhengen mellom arealplanlegging, forebygging og framtidig beredskapsbehov. Tiltak som bidrar til mer robuste samfunnsstrukturer og reduserer sannsynligheten for samtidige hendelser vil ha høy samfunnsøkonomisk nytte, blant annet gjennom reduserte skader, lavere ressursbruk i krisehåndtering og økt evne til å håndtere klimarelaterte hendelser over tid.

Om din sektor/organisasjon/region har nok data, insentiver, kunnskap og metoder for å vurdere økonomiske konsekvenser av klimaendringer?

Vi har i dag begrenset tilgang til helhetlige data og metoder for å vurdere de samlede økonomiske konsekvensene av klimaendringer. Det finnes relativt gode data om enkelte typer fysiske skader, men det mangler oversiktlig kunnskap om indirekte kostnader, som bortfall av samfunnskritiske tjenester, forlenget hendelseshåndtering og belastning på beredskapsressurser. Det er få muligheter for å illustrere de økonomiske sammenhengene mellom arealplanlegging og forebygging direkte til framtidig beredskapsbehov og ressursbruk.

Insentivene er også delvis skjeve. Kommunene bærer i stor grad kostnadene ved forebygging og klimatilpasning i planfasen, mens kostnader ved skader og krisehåndtering oppleves som uunngåelige og det er statlige ordninger som bidrar til å navigere og dekke disse. Dette kan svekke den økonomiske motivasjonen for langsiktige forebyggende tiltak, selv når disse er samfunnsøkonomisk lønnsomme.

Hvis ikke – hva skal til?

Vi ser nytteverdi i bedre oversikt over de samlede samfunnsøkonomiske kostnadene knyttet til samtidige og gjentakende klimarelaterte hendelser, samt de kumulative effektene over tid på beredskap, samfunnskritiske funksjoner og kommunal kapasitet. Dagens kunnskapsgrunnlag gir i liten grad beslutningstakere innsikt i hvordan gjentatte hendelser bygger opp sårbarhet, øker ressursbruken i beredskapsapparatet og reduserer håndteringsevnen over tid.

Videre er det behov for tydeligere og mer samordnet veiledning til kommunene om hvordan klimarisiko, beredskap og samfunnsøkonomiske vurderinger kan integreres i plan- og beslutningsprosesser. Dette vil styrke kommunenes beslutningsgrunnlag og bidra til mer robuste lokalsamfunn og lavere samfunnsøkonomiske kostnader over tid

Andre innspill direkte knyttet til utvalgets mandat

Samfunnsøkonomiske analyser bør i større grad synliggjøre at manglende forebygging i dag overfører kostnader og risiko til beredskap og krisehåndtering i framtiden. Videre bør utvalget vurdere hvordan ansvar, kostnader og insentiver kan fordeles på en måte som bedre støtter langsiktige og forebyggende beslutninger.

Utvalget bør også vurdere hvordan statsforvalterens rolle som samordner og veileder kan styrkes i det nasjonale klimatilpasningsarbeidet, særlig når det gjelder å omsette kunnskap om klimarisiko til praktisk handling i kommunale planprosesser. Dette vil kunne bidra til mer robuste lokalsamfunn, lavere samfunnsøkonomiske kostnader og et mer bærekraftig beredskapsarbeid over tid.

Med hilsen

Merete Troli (e.f.)
kommunal- og beredskapsdirektør

Stina Marie Hov Andreassen
beredskapsrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent